

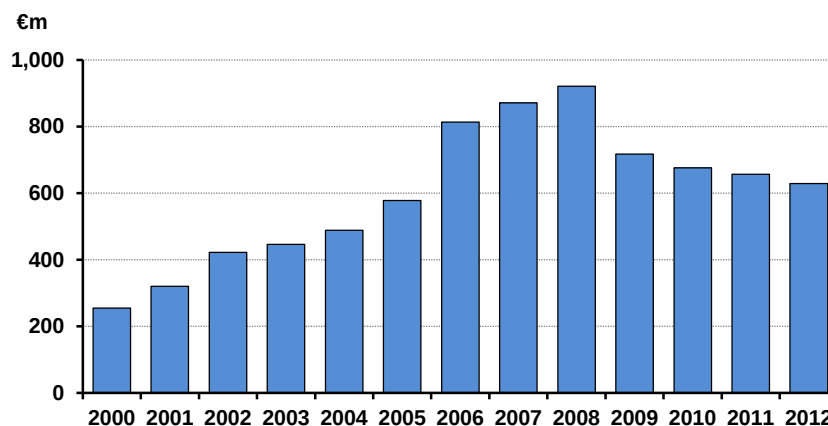
13 Cúnamh Forbartha Oifigiúil

- 13.1** Is éard atá i gcúnamh forbartha oifigiúil (ODA) aistriú acmhainní ó ghníomhaireachtaí Stáit – in airgead nó i bhfoirm tráchtearraí nó seirbhísí nó comhoibrithe teicniúil – chuig tíortha nó críocha atá i mbéal forbartha nó chuig gníomhaireachtaí forbartha iltaobhacha.¹
- 13.2** Is éard atá i gCúnamh Éireann ná clár an Rialtais d'fhorbairt thar lear. Déanann an Rannán Comhoibrithe Forbartha den Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála an clár a riaradh.
- 13.3** Is é cuspóir na tuarascála seo gach sreabhadh ODA a chur i láthair in aon ráiteas amháin agus cuntas gearr a thabhairt ar na córais rialaithe atá ann i leith comhábhar móra cláir Chúnamh Éireann.
- 13.4** Tá Aonad Luachála agus Iniúchta ag an Roinn a bhfuil d'aidhm aige deimhniú a sholáthar go n-úsáidtear cistí poiblí a riarann an Roinn dá gcuspóirí ceaptha agus go mbaintear luach ar airgead amach. Clúdaíonn obair an Aonaid príomhghníomhaíochtaí na Roinne, a bhfuil cuntas tugtha dó faoi Vóta 28: Gnóthaí Eachtracha agus Trádála agus an cúnamh forbartha a bhfuil cuntas tugtha dó faoi Vóta 27: Comhar Idirnáisiúnta.¹ Agus méid coibhneasta na mbuiséad á chur san áireamh agus nádúr na gclár caiteachais, díríonn an tAonad go háirithe ar oibríochtaí Chúnamh Éireann a mhaoinítear faoi Vóta 27.²

Aistrithe Chúnamh Forbartha Oifigiúil

- 13.5** B'ionann ODA na hÉireann agus €629 milliún in 2012. Áiríodh anseo cionroinnt €70 milliún de bhuiséad ODA an EU, arbh ionann é agus 11% den iomlán. Léiríonn Fíor 13.1 an treocht i leibhéal ODA na hÉireann ó 2000.

Fíor 13.1 Cúnamh forbartha oifigiúil na hÉireann, 2000 go 2012

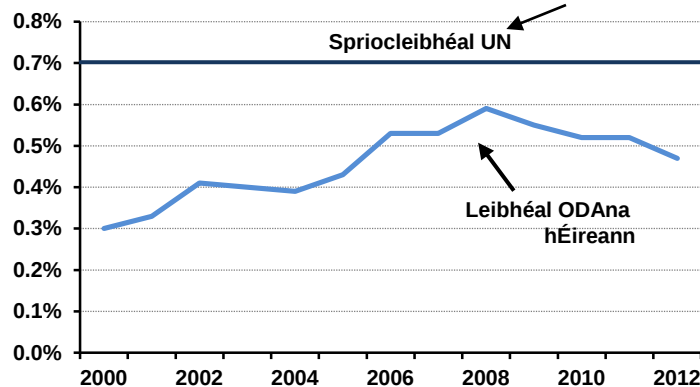
¹ Ní cháilíonn aistrithe le bheith san áireamh i meastacháin ODA ach nuair a bhíonn siad dírithe i dtreo cur chun cinn forbartha eacnamaíochta agus leasa tíortha i mbéal forbartha.

² B'ionann an t-ollchaiteachas iomlán do Vóta 27: Comhar Idirnáisiúnta agus Vóta 28: Gnóthaí Eachtracha agus Trádála in 2012 agus €509 milliún agus €208 milliún faoi seach.

Foinse: Tuarascálacha Bliantúla Chúnamh Éireann; An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Fíor 13.2 Cúnamh forbartha oifigiúil na hÉireann i gcoibhneas le GNP, 2000 go 2012

ODA mar % de GNP

Foinse: Tuarascálacha Bliantúla Chúnamh Éireann; An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

13.6 Tá sprioc leagtha síos ag na Náisiúin Aontaithe (UN) go ndéanfaidh tíortha forbartha ODA suim is comhionann le 0.7% dá n-olltáirgeacht náisiúnta (GNP) a ranníoc gach bliain.¹ In 2005, leag Comhairle EU cuspóir síos do Bhallstáit an spriocleibhéil de 0.7% a bhaint amach faoi 2015.²

13.7 Bhí ranníocaíocht ODA na hÉireann in 2012, ag 0.47% den Olltáirgeacht Náisiúnta (GNP), ar an 7ú ceann ab airde i measc tíortha OECD.³ Mar a léiríonn Fíor 13.2, mhéadaigh ODA na hÉireann ó 0.3% de GNP in 2000 go huasphointe 0.59% in 2008, roimh thitim siar go dtí a leibhéal reatha de 0.47%.

13.8 Ní dheachaigh ach cúig thír is briontóirí thar sprioc na Náisiún Aontaithe in 2012: Lucsamburg (1%), an tSualainn (1%), an Iorua (1%), an Danmhairg (0.8%) agus an Ísiltír (0.7%).⁴ Shroich Lucsamburg an spriocleibhéal in 2000 den chéad uair agus tá sé á bhaint amach gach bliain ó shin. Tá an spriocleibhéal á bhaint amach go leanúnach ag na ceithre thír eile ó na 1970idí.

13.9 Tugann beartas nua na hÉireann ar fhorbairt idirnáisiúnta, a seoladh i mBealtaine 2013, an fhís, na spriocanna agus na tosaíochtaí do chlár cúnamh na hÉireann thar na ceithre bliana atá romhainn amach.⁵ Déanann an beartas athnuachan ar thiomantas an Rialtais don sprioc de 0.7% GNI a bhaint amach. Mar aitheantas ar an gcor eacnamaíochta in Éirinn deir sé gurb í an aidhm ghearrthéarmach ODA a choinneáil ag na leibhéil reatha agus gluaiseacht i dtreo na sprice de 0.7% nuair a thagann feabhas ar an eacnamaíocht.

13.10 Cuirtear cúnamh ar fáil do thíortha atá i mbéal forbartha go díreach trí chaidreamh déthaobhach leis na tíortha iad féin nó go hindíreach trí chistí comhthiomsaithe á mbainistiú ag eagraíochtaí cúnamh idirnáisiúnta (cúnamh iltaobhach). Gan costais riaracháin san áireamh cuirtear thart ar dhá thrian de ODA na hÉireann ar fáil trí chlár chomhair dhéthaobhacha, agus is ranníocaíochtaí ginearálta an chuid atá fanta do chostas na hoibre forbraíochta a dhéanann raon d'eagraíochtaí iltaobhacha,

13.11 Léiríonn Fíor 13.3 forléargas ar mhórghnéithe ODA na hÉireann in 2012, ag díriú ar na cláir a maoiníodh go hiomlán nó i bpáirt faoin Vóta 27. Tugann larscríbhinn A cur síos ar na príomhchláir faoina cuireadh ODA ar fáil in 2012.

1 Rún 2626 (XXV) ó Chomhthionól UN 24 Deireadh Fómhair 1970.

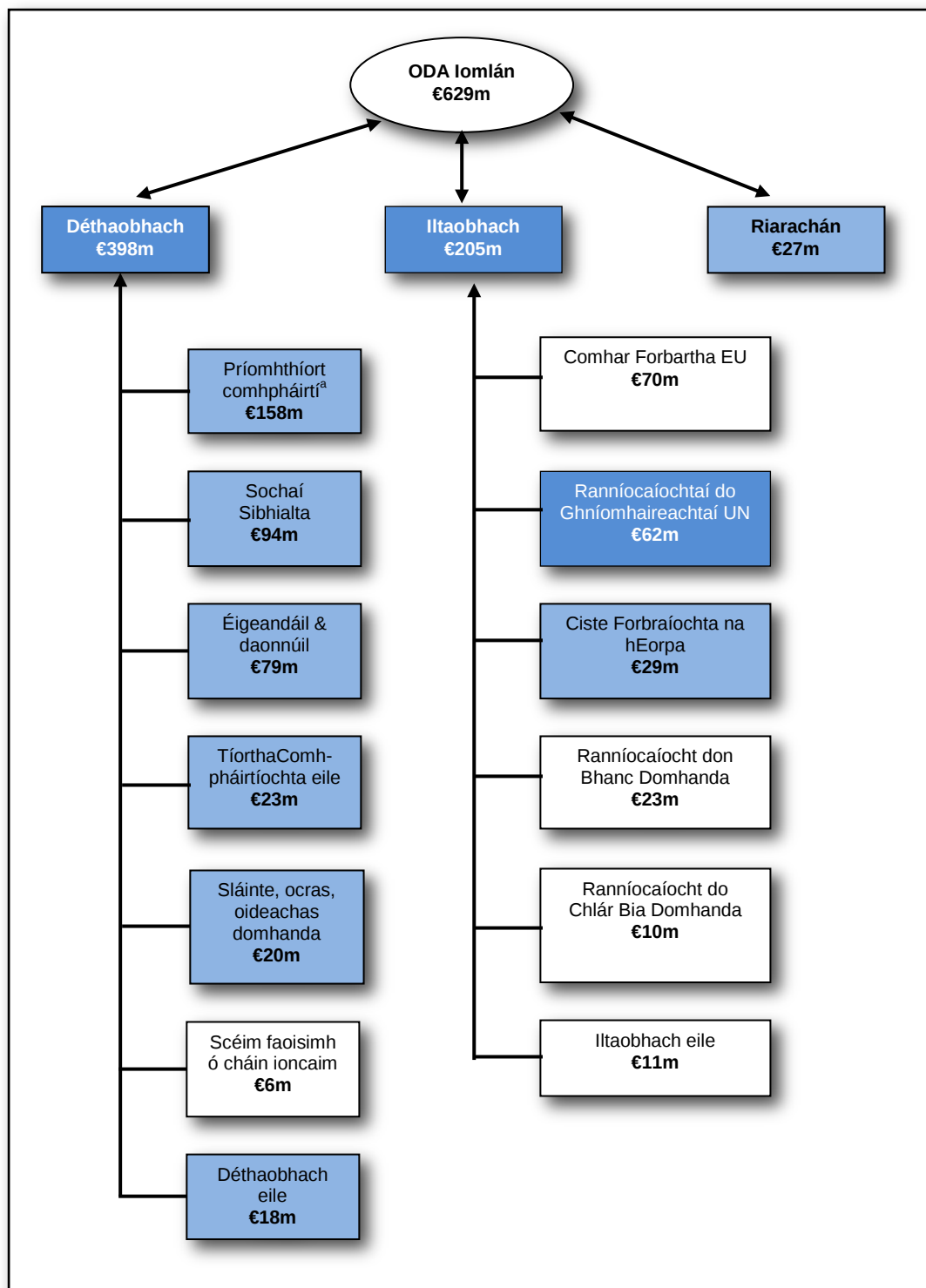
2 Cruinniú Uimh, 2660 de Chomhairle an Aontais Eorpaigh, an Chomhairle um Chaidreamh Eachtrach, an Bhruiséil, 24 Bealtaine 2005. Ní bhaineann an cuspóir le ballstáit a ghabh isteach ó 2002.

3 Tuairiscíonn Cúnamh Éireann ODA mar chéatadán de GNP seachas GNI. Deir láithreán gréasáin Eurostat na gCoimisinéirí Eorpacha go bhfuil GNI agus GNP comhionann go coinceapúil cé go ndéantar iad a ríomh ar bhealaí éagsúla.

4 OECD, glanChúnamh Forbartha Oifigiúil (réamhshonraí do 2012), Aibreán 2013.

5 One World, One Future: Ireland's Policy for International Development, Bealtaine 2013.

Fíor 13.3 Forléargas ar ODA na hÉireann in 2012

- Maoinithe ag Cúnamh Éireann
- Maoinithe i bpáirt ag Cúnamh Éireann
- Maoiniú ó fhoinsí eile

Nóta: a Tugadh tíortha cláir ar phríomhthíortha comhpháirtíochta roimhe seo

Creat Rialaithe

- 13.12** Agus na rioscaí bunúsacha calaoise agus éillithe bainteach le seachadadh cúnaimh fhorbartha á gcur san áireamh, teastaíonn córas daingean rialaithe le dearbhú a chur ar fáil do cháinióirí na hÉireann go bhfuil a gceannscríbe ceaptha bainte amach ag cistí, go n-úsáidtear iad don chuspóir atá beartaithe agus go bhfuil an tionchar inmhianaithe acu i dtíortha agus i bpobail spriocdhírithe.
- 13.13** De bharr leithid chláir ODA agus éagsúlacht na socruithe maoinithe atá ann, athraíonn nádúr agus méid na rialúcháin atá iomchuí idir bearta aonair. Go ginearálta feidhmítear rialúcháin ag trí leibhéal
- Déantar measúnú ex-ante ag céim phleanála tionscnamh maoinithe nua le bonn eolais a chur faoi chinntí ar an bhformáid is iomchuí den idirghabháil agus den chainéal maoinithe trína ndéanfar ODA a sheachadadh.
 - Díríonn obair iniúchta ar iomchuibheas na gcóras bainistithe airgeadais agus cuntasáiochta eagraíochtaí comhpháirtithe agus cuireann roimhe dearbhú a chur ar fáil gur úsáideadh an maoiniú go léir dá gcuspóirí beartaithe.¹
 - Déanann luachálacha measúnú ar dhearadh, ar fheidhmiú agus ar thorthaí tionscadal chun a n-éifeachtúlacht, a n-éifeachtacht, a dtionchar agus a n-inbhuanaitheacht a chinneadh.
- 13.14** Is gné thábhachtach den chóras rialaithe eolas a roinnt le bronnóirí eile, rud a chuireann ar chumas na Roinne rioscaí atá ag teacht chun cinn a aithint. Ar bhearta comhoibrithe áirítear cruinnithe rialta idir ambasadóirí agus oifigigh eile de chuid na hambaíde, mar aon le cruinnithe faisnéise leis an mBanc Domhanda agus leis an gCiste Airgeadais Idirnáisiúnta.

Cúnamh Iltaobhach

- 13.15** Is éard a bhíonn i gceist le cláir chúnaimh iltaobhacha de ghnáth ná feidhmiú linn cistí ó iltíortha is bronnóirí chun críocha forbartha. Dá thoradh bíonn sé deacair an maoiniú a chuireann Éire ar fáil a scaradh amach agus iniúchadh ex-post a dhéanamh orthu. Dá bharr sin, bítear ag brath ar na socruithe iniúchta atá ann cheana d'eagraíochtaí cúnaimh idirnáisiúnta.²
- 13.16** Tá a n-aonaid mheasúnaithe agus a mboird bhainistíochta féin ag eagraíochtaí iltaobhacha, trína seachadtar ODA na hÉireann, a reáchtálann athbhreithnithe rialta ar gach gné dá n-oibríochtaí. Bíonn teacht ag Cúnamh Éireann ar thuarascálacha na measúnuithe uile a dhéantar agus tá chuid mhór acu ar fáil go poiblí.
- 13.17** Chomh maith leis seo is ball í Éire den Lónra Measúnaithe Feidhmíochta d'Eagraíochtaí Iltaobhacha, ar ghrúpa de 17 bronnóir é a bhfuil suim comhleasa acu in éifeachtacht mhóreagraíochtaí iltaobhacha a mheasúnú.
- 13.18** Rinneadh measúnuithe thar ceann an Lónra i rith 2012 i leith líon de chláir UN – an Comhaontas Domhanda um Vacsaíní agus um Imdhíonadh, Banc Forbartha na hAfraice agus an Banc Domhanda. Ar na measúnuithe atá beartaithe do 2013 áirítear Clár Bia an UN, an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte agus Banc Forbartha na hÁise.

¹ Is eagraíochtaí comhpháirtithe iad na comhlachtaí idirmheánacha trína seachadtar maoiniú Chúnamh Éireann chuig na tíortha i mbéal forbartha.

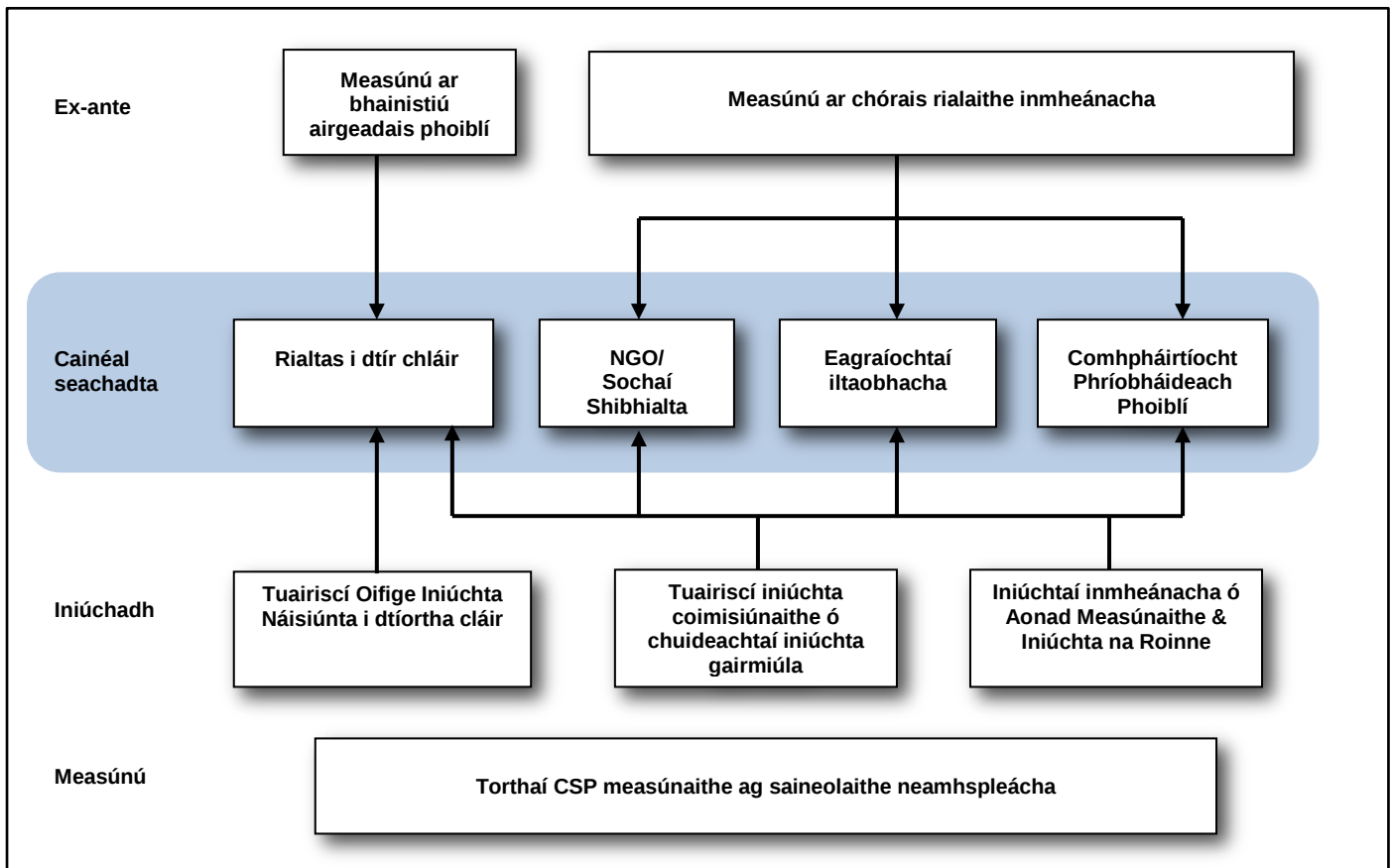
² Seachadtar mórán an mhaoinithe iltaobhaigh ó Éirinn trí eagraíochtaí UN nó EU.

Cúnamh Déthaobhach

13.19 Is ionann cúnamh a chuirtear ar fáil do phríomhthíortha comhpháirtithe de réir na bpáipéar straitéise tíre ilbhliantúla aontaithe (CSPanna) agus thart ar 40% de ODA déthaobhach.¹ Leagann Fíor 13.4 amach an córas iniúchta agus measúnaithe atá ann i leith maoinithe a chuirtear ar fáil do phríomhthíortha comhpháirtithe.

13.20 Do chineálacha eile cúnamh déthaobhaigh, déantar na socruithe measúnaithe agus iniúchta a fhoráil de ghnáth sna comhaontuithe maoinithe le heagraíochtaí comhpháirtithe agus bíonn cur isteach tuarascálacha iniúchta bliantúla ullmhaithe ag comhlachtaí neamhspleácha i gceist, ar a laghad.

Fíor 13.4 Réimeas iniúchta agus measúnaithe do phríomhthíortha comhpháirtithe

¹ Leagann páipéir straitéise tíre amach na straitéisí, cuspóirí agus torthaí ionchasacha ó rannpháirtíocht forbartha i dtíortha aonair thar thréimhse chúig bliana.

Dearbhú Ex-ante

- 13.21** Go luath in 2011, chuir an Roinn beartas nua i bhfeidhm chun measúnuithe bainistithe airgeadais ex-ante a dhéanamh agus breithniú á dhéanamh ar chóir ODA a sheachadadh trí chórais rialtais i bpríomhthíortha comhpháirtithe. Clúdaíonn na measúnuithe gach gné den chóras bainistithe airgeadais poiblí, lena n-áirítear cuntasáocht, iniúchadh, tuairisciú agus maoirseacht pharlaiminteach. Leagtar béim ar leith ar stádas, neamhspleáchas agus acmhainneacht na hoifige iniúchta náisiúnta a mheasúnú.
- 13.22** Is éard atá sa bheartas ná dhá mheasúnú ar bhainistíocht airgeadais poiblí a dhéanamh maidir le gach CSP. Déantar an chéad mheasúnú le linn na céime pleanála agus an straitéis á forbairt. Déantar measúnú leantach thart ar lárphointe an phlean cúig bliana. Faoi Dheireadh Fómhair 2012, bhí measúnuithe bainistithe airgeadais poiblí tosaigh tugtha chun críche i leith gach príomhthíre comhpháirtithe de chuid Cúnamh Éireann, seachas Uganda.
- 13.23** Sa chás go bhfuil sé beartaithe ODA a sheachadadh trí NGOanna, eagraíochtaí iltaobhacha nó comhpháirtíochtaí príobháideacha poiblí, díríonn measúnú ex-ante ar neart chóras rialaithe inmheánaigh na n-eagraíochtaí comhpháirtithe ionchasacha.

Dearbhú Iniúchta

- 13.24** B'ionann caiteachas i dtíortha an chláir, lena n-áirítear costais bhainistíochta agus riaracháin, agus €198 milliún in 2010, arbh í an bhliain is deireanaí a bhfuil an clár iniúchta ina leith tugtha chun críche go substaintiúil.¹ Is ionann leibhéal an dearbhaithe iniúchta a baineadh amach go dtí seo i leith caiteachais 2010 agus thart ar 94% - tugann Fíor 13.5 imlíne ar fhoinsé an dearbhaithe sin.

1 Áirítear sa chaiteachas seo beagán thar €4 milliún i leith na hAfraice Theas. Cé nach ceann de phríomhthíortha comhpháirtithe Chúnamh Éireann í tá páipéar straitéise tíre ilbhliantúil aontaithe ann san Afraic Theas agus tá na socruithe bainistithe cláir comhchosúil leo siúd do phríomhthíortha comhpháirtithe.

Fíor 13.5 Foinse dearbhaithe iniúchta do chaiteachas príomhthíre comhpháirtíochta 2010^a

Príomhthír comhpháirtíochta	Tuairiscí NAO ^b	Coimisiúnaithe ó chuideachtaí iniúchta gairmiúla ^c	Iniúchtaí inmheánacha ón Aonad Iniúchta & Measúnaithe	Iomlán an chaiteachais iniúchta
	€m	€m	€m	€m
Mósaimbíc	11.2	26.3	—	37.5
Uganda	16.7	17.9	—	34.6
An Tansáin	26.5	4.6	—	31.1
An Aetóip	18.4	7.5	—	25.9
An tSaimbia	12.6	4.6	0.1	17.3
Vítneam	7.0	6.3	—	13.3
Leosóta	0.3	9.8	0.2	10.3
An Mhaláiv	2.1	6.1	—	8.2
An Afraic Theas	—	4.0	—	4.0
Tíomór Thoir	—	3.3	—	3.3
Iomlán	94.8	90.4	0.3	185.5

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Nótaí: a Tá árachas suas go deireadh Aibreáin 2013 i gceist sa bhfigiúr seo.

b Tuairiscí na n-oifigí iniúchta náisiúnta i dtíortha cláir.

c Áirítear sa chatagóir seo tuarascálacha coimisiúnaithe ag Cúnamh Éireann, eagraíochtaí comhpháirtithe nó comhbhronntóirí i dtionscadal áirithe.

13.25 Nuair a sheachadtar cúnamh via rialtais i dtíortha comhpháirtithe baineann dearbhú de ghnáth le hiniúchtaí ar chomhlachtaí poiblí a dhéanann oifig iniúchta náisiúnta na tíre mar chuid dá clár deimhnithe bliantúil. Scrúdaíonn an Roinn na tuarascálacha iniúchta leis na saincheistanna atá bainteach le ODA na hÉireann a aithint, rud ar féidir leis a bheith deacair toisc go bhféadfadh go mbeadh cúnamh maoinithe na hÉireann bainteach le cuid amháin de chlár an chomhlachta, agus d'fhéadfadh go mbeadh na tuarascálacha iniúchta éagsúil ó thaobh ábhair agus cur chuige. Chomh maith leis sin, cé go bhféadfadh go mbeadh na tuarascálacha iniúchta cáilithe i dtéarmaí tuairime iniúchta foriomláine, d'fhéadfadh go mbeadh na cúiseanna a bhaineann leis an gcáiliú éagsúil agus iad bunaithe ar shaincheistanna nach bhfuil bainteach le cláir atá maoinithe ag Cúnamh Éireann.

13.26 Bíonn an claonadh ag tuarascálacha a choimisiúnaítear ó chuideachtaí gairmiúla a bheith níos dírithe ar thionscadail ar leith nó ar chláir mhaoinithe a dtacaíonn Cúnamh Éireann leo. Dá thoradh, bíonn léamh na dtorthaí iniúchta agus na dtuairimí sna tuarascálacha seo níos díri.

13.27 Tugann Fíor 13.6 anailís ar na tuairimí iniúchta a léirítear in iniúchtaí déanta ag cuideachtaí iniúchta gairmiúla maidir le caiteachas 2010.

Fíor 13.6 Iniúchtaí ag cuideachtaí gairmiúla ar chaiteachas príomhthíre comhpháirtithe 2010

Príomhthír comhpháirtithe	Iomlán an chaiteachais a iniúchadh	Tuairim Iniúchta	
		Neamhchoinníollach	Coinníollach
	€m		
Mósaimbíc	26.3	99%	1%
Uganda	17.9	99%	1%
Leosóta	9.8	100%	—
An Aetóip	7.5	100%	—
Vítneam	6.3	100%	—
An Mhaláiv	6.1	100%	—
An tSaimbia	4.6	100%	—
An Tansáin	4.6	98%	2%
An Afraic Theas	4.0	98%	2%
Tíomór Thoir	3.3	100%	—
Iomlán	90.4		

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

- 13.28** Deir an Roinn go raibh an claonadh ag cáilíochtaí i dtuarascálacha ó chuideachtaí iniúchta gairmiúla bheith bainteach le saincheisteanna córais, easpa doimicéadaithe nó mainneachtain coinníollacha deontais a chomhlíonadh go hiomlán.

Iniúchtaí Inmheánacha ag an Aonad Iniúchta agus Measúnaithe

- 13.29** Fostaíonn an Roinn iniúcháir inmheánach atá cáilithe go gairmiúil in ambasáidí gach ceann de na príomhthíortha comhpháirtithe. Tuairiscíonn na hiniúcháirí inmheánacha go díreach chuig cinn mhisin agus go dtí an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe. Is é príomhról na n-iniúcháirí inmheánacha a chinntiú go bhfuil córais rialaithe inmheánacha iomchuí ann agus go bhfuiltear ag cloí leo.
- 13.30** Anuas ar roinnt oibre dearbhaithe a dhéanamh iad féin, tá siad freagrach as tuairiscí iniúchta a fhaightear ó fhoinsí eile a scrúdú agus obair leantach a dhéanamh ar na saincheisteanna atá ábhartha do Chúnamh Éireann. Is gné tábhachtach den obair seo rannpháirtíocht le hoifig iniúchta náisiúnta na tíre atá i mbéal forbartha. I bhformhór na bpríomhthíortha comhpháirtithe, is baill de mheitheal oibre iad iniúcháirí inmheánacha, in éineacht le bronntóirí eile agus le hoifigigh rialtais áitiúil, iad i mbun monatóireachta ar leasuithe bainistithe poiblí.
- 13.31** Ullmhaíonn iniúcháirí inmheánacha tuarascálacha ráithiúla a fhaomhann an Ceann Misin agus a chuirtear faoi bhráid an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe ansin. Cuireann na tuarascálacha nuashonrú ar fáil ar an gclúdach iniúchta atá bainte amach agus díríonn aird ar shaincheisteanna a aithníodh sna tuarascálacha iniúchta a fuarthas i rith na ráithe. I gcás go n-aithníonn iniúcháirí inmheánacha saincheisteanna tábhachtacha nó go ndírítear a n-aird orthu, tá siad seo le cur in iúl láithreach don Cheann Misin agus don Aonad Iniúchta agus Measúnaithe. Dúirt an Roinn go ndéanann an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe anailís ar na rioscaí a aithníodh i dtuairiscí iniúchta agus go bhféadfadh go ndéanadh sé tuilleadh oibre iniúchta é féin i leith scéimeanna maoinithe áirithe.

Measúnú

13.32 Is é polasaí an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe measúnú a dhéanamh sa bhliain dheiridh de gach CSP cúig bliana do phríomhthíortha comhpháirtithe. Chomh maith le measúnú a dhéanamh ar na torthaí a baineadh amach ó infheistíocht cistí, tá sé d'aidhm ag measúnuithe ceachtanna a aithint ar féidir a chur i bhfeidhm i ndearadh pleananna sa todhchaí. Tugadh trí mheasúnú fhoirmiúla de chlár chúnaimh príomhthíortha comhpháirtithe chun críche in 2012

- CSP na hAetóipe (2008-2012)
- CSP Leosóta (2008-2012)
- CSP na hAfraice Theas (2008-2012).

Calaois in Uganda

13.33 An 19 Deireadh Fómhair 2012, thug an tArd-Iniúcháir in Uganda tuairisc faoi mhíleithreasú de €11.6 milliún de mhaoiniú briontóra a bhí ceaptha don Phlean Forbartha, Téarnaimh agus Síochána (PRDP). Bhí ranníocaíocht de €4 milliún in iomlán déanta ag Cúnamh Éireann. Tháinig an t-iarhmhéid de na cistí míleithreasaithe ón Iorua, ón tSualainn agus ón Danmhairg.

Forléargas

- 13.34** Is clár athfhoirgníochta do Thuaisceart Uganda é an PRDP, á bhainistiú trí Oifig an Phríomh-Aire. Áirítear maoiniú don PRDP faoi CSP reatha Chúnamh Éireann do Uganda (2010-2014). B'ionann an buiséad iomlán don chéad chéim den PRDP agus €473 milliún, ar chuir Éire rannaíocht €7.25 milliún ina leith thar thréimhse dhá bhliana.
- 13.35** Is éard a bhí i gceist sna socruithe maoinithe comhaontaithe don PRDP ná íocaíochtaí ó Chúnamh Éireann agus ó bhronntóirí eile á gcur isteach i gcuntas coinneála ainmnithe i mBanc Ceannais Uganda agus á n-aistriú isteach go pras ansin i gcuntas comhdhlúite Rialtas Uganda. Cuireadh íocaíocht de €3.25 milliún ó Chúnamh Éireann isteach sa chuntas coinneála ainmnithe i nDeireadh Fómhair 2010 agus aistríodh go pras é isteach i gcuntas comhdhlúite an Rialtais agus feidhmíodh é don PRDP mar a beartaíodh.
- 13.36** Bhain an chalaois le íocaíocht de €4 milliún de chuid Cúnamh Éireann in Iúil 2011 a d'fhan i gcuntas coinneála an Bhainc Ceannais go dtí Nollaig 2011 nuair a aistríodh é go dtí cuntas a bhí díomhaoin roimhe sin faoi rialú Oifige an Phríomh-Aire. Rinneadh an t-airgead a aistarraingt ina dhiaidh sin ar bhealaí calaoiseacha éagsúla, lena n-áirítear aistrithe go dtí cuntais phearsanta, úsáid dearbhán bréige agus soláthraithe bréagacha agus brionnú sínithe.
- 13.37** Tar éis foilsiú tuarascáil Ard-Iniúcháir Uganda, d'fhógair an Tánaiste agus an tAire Gnóthaí Eachtracha agus Trádála go raibh maoiniú uile Chúnamh Éireann a seoladh trí Rialtas Uganda á chur ar fionraí. I Nollaig 2012, fuarthas €4 milliún ar ais ó Rialtas Uganda.

Éifeachtacht Rialúcháin

- 13.38** Breithníonn an chuid seo éifeachtacht an chórais rialaithe a bhí i bhfeidhm ag an Roinn i leith Uganda ag an am a tharla an chalaais.

Rialúcháin Ex-ante

- 13.39** Ní dhearna an Roinn measúnú bainistithe airgeadais phoiblí foirmiúil roimh an CSP reatha do Uganda (2010-2014), ó bhí tús curtha leis an CSP sular tugadh an tsamhail mheasúnaithe nua isteach. Ach dúirt an Roinn, áfach, gur breithníodh neart na gcóras a bhí ann ag an am ar glacadh leis an CSP. Chuir measúnuithe ar an gcóras bainistithe airgeadais phoiblí in Uganda a rinne gníomhaireachtaí idirnáisiúnta éagsúla thart ar an ama seo bonn eolais faoin mbreithniúchán seo.
- 13.40** Thagair an Roinn go sonrath do mheasúnú riosca muiníneach a rinne Roinn um Fhorbairt Idirnáisiúnta na Ríocht Aontaithe agus roinnt measúnuithe Freagrachta Airgeadais agus Caiteachas Poiblí (PEFA) a raibh, a dúirt sé, torthaí a bhí dearfach go ginearálta iontu faoin gcóras bainistithe airgeadais phoiblí in Uganda.¹
- 13.41** Anuas air seo, bhí Éire agus bronntóirí eile, lena n-áirítear an EU agus an Banc Domhanda, ag déanamh monatóireachta ar roinnt táscairí feidhmíocht an Rialtais trí chomhphróiseas measúnaithe bliantúil. Ar cheann de chonclúidí an phróisis i Nollaig 2010 bhí gur shásaigh na rialúcháin bhuiséadacha a bhí ann in Uganda na bunchoinníollacha do dhea-bhainistíocht airgeadais phoiblí, lena n-áirítear trédhearcacht, cuntasacht agus éifeachtacht in úsáid acmhainní.
- 13.42** Dúirt an Roinn go raibh dul chun cinn suntasach á dhéanamh ag an am chun neamhspleáchas Oifig an Ard-Iniúcháin in Uganda a chinntiú. Bhí sainchúram an Ard-Iniúcháin leagtha amach sa bhunreacht agus san Acht Iniúchta Náisiúnta 2008 freisin. Tá plan corparáideach ann ó 2006, agus é d'aidhm aige neamhspleáchas oibríochtúil agus airgeadais an Ard-Iniúcháin a chinntiú agus treoir beartais a chur ar fáil do phleananna oibríochtúla bliantúla.
- 13.43** Tá Éire tar éis cúnamh airgeadais agus teicniúil a chur ar fáil d'Oifig an Ard-Iniúcháin in Uganda ó 2006 chun na scileanna agus an cumas a theastaíonn chun imscrúduithe casta a reáchtáil, a threisiú.
- 13.44** In 2006, thosaigh Cúnamh Éireann ag tabhairt tacaíochta do na forais mhaoirseachta airgeadais in Uganda trí chlár cuntasáíochta agus bainistithe airgeadais. Sháraigh ranníocaíocht na hÉireann don chlár €7 milliún faoi dheireadh 2011, ar thacaigh thart ar €0.8 milliún de le clár in Oifig an Ard-Iniúcháin. Shínigh an Roinn comhaontú le hOifig an Ard-Iniúcháin in Uganda le deireanaí chun €304,000 a chur ar fáil mar thacaíocht dhíreach i dtreo bunú stiúthóireachta iniúchta fóiréinsigh.
- 13.45** Chomh maith leis sin cuireann Cúnamh Éireann maoiniú ar fáil don Eagraíocht Idirnáisiúnta Uasfhoras Iniúchóireachta (INTOSAI) chun tacú le bearta treisithe cumais d'oifigí iniúchta náisiúnta i dtíortha i mbéal forbartha. Tá Oifig an Ard-Iniúcháin in Uganda ar cheann de thairbhíthe tacaíochta trí INTOSAI.

¹ Is comhpháirtíocht an clár PEFA idir roinnt gníomhaireachtaí bronntóra agus forais airgeadais idirnáisiúnta, faoina ndéantar measúnuithe ar staid chaiteachais phoiblí, soláthair agus córais chuntasaíochta airgeadais i dtíortha i mbéal forbartha

Tuarascálacha Iniúchta

- 13.46** Mar a léiríodh i bhFíor 13.5, faightear dearbhú iniúchta i leith cúnaimh fhorbartha do Uganda trí chomhcheangal d'iniúchtaí a chuir Oifig an Ard-Iniúcháir ar fáil agus trí thuarascálacha a coimisiúnaíodh ó chuideachtaí iniúchta gairmiúla.
- 13.47** In Aibreán 2011, chuir Oifig an Ard-Iniúcháir in Uganda tús le staidéar luach ar airgead ar chlár a bhí á mbainistiú ag Oifig an Phríomh-Aire mar chuid dá chlár oibre iniúchta bliantúil. Ach de bharr easpa príomhthaifead, níorbh fhéidir an staidéar a thabhairt chun críche in am len é a chur isteach ina thuarascáil bhliantúil don pharlaimint. Tar éis clúdach ó na meáin maidir leis an míbhainistíocht líomhnaithe ar chistí ag Oifig an Phríomh-Aire, iarradh ar an Ard-Iniúcháir imscrúdú speisialta a dhéanamh. Ba é an tuarascáil faoin imscrúdú speisialta seo a tharraing aird ar an gcalaois i leith cistí PRDP.
- 13.48** I rith an imscrúdaithe seo d'fhiafraigh mé den Oifigeach Cuntasaíochta an raibh an Roinn ar an eolas faoi aon mheath ar chóras bainistithe airgeadais phoiblí in Uganda roimh theagmhas na calaoise a tharla i Nollaig 2011 nó foilsíu tuarascáil an Ard-Iniúcháir i nDeireadh Fómhair 2012. Níor thagair an tOifigeach Cuntasaíochta, ina fhreagra, d'aon imní ar leith a tugadh ar aird. Thug sé le fios go raibh dearbhú faighte ag an Roinn ar stóinseacht fhoriomlán chóras rialtais, lena n-áirítear neamhspleáchas Oifig an Ard-Iniúcháir, trí chomhordú dlúth le bronntóirí eile maidir le rioscaí agus príomhbhainistiú airgeadais agus táscairí rialachais.

Imscrúdú an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe

- 13.49** Cuireadh tús le tuairisciú ráithiúil chuig Aonad Iniúchta agus Measúnaithe na Roinne ag an iniúcháir inmheánach bunaithe in Ambasáid Uganda in 2007. Fuarthas tuairiscí i leith gach ráithe ó shin. Chuir na tuairiscí ráithiúla mionsonraí ar fáil faoi shaincheistanna a ardaíodh sna tuarascálacha iniúchta a fuarthas, ag cur béim ar aon tuairiscí cáilithe agus ag tabhairt gearrchuntais ar an ngníomh leantach a bhí molta. Dúirt an Roinn gur chuir na tuairiscí nuashonruithe rialta ar fáil freisin faoi shaincheistanna leasaithe bainteach le bainistiú airgeadais phoiblí mar aon le heolas ar shaincheistanna rialachais, líomhaintí éillithe agus ionchúisimh de thoradh imscrúduithe Rialtais.
- 13.50** Tar éis foilsíu tuarascáil Ard-Iniúcháir Uganda, cuireadh foireann ón Aonad Iniúchta agus Measúnaithe go Uganda chun na cúinsí a bhain leis an gcalaois a imscrúdú agus chun aon laige sa chóras a aithint a d'éascaigh í, b'fhéidir. I Samhain 2012, thug an tAonad tuarascáil chun críche ag cur síos ar a thorthaí agus ag déanamh roinnt moltaí. Cuireann larscríbhinn B moltaí na tuarascála i láthair agus cuireann nuashonrú ar fáil ar dhul chun cinn na Roinne ina bhfeidhmí.
- 13.51** Ba é conclúid fhoriomlán tuarascála an Aonaid go raibh ardleibhéal claonpháirteachais i gceist sa mhíleithreasú a bheadh deacair ag gnáthchórais rialaithe a thabhairt faoi deara, toisc gur seachnaíodh na príomhrialúcháin ag na daoine aonair a bhí freagrach as iad a chur i bhfeidhm. Ach d'aithin an tuarascáil, áfach, roinnt laigí agus teipeanna rialaithe inmheánacha maidir le córais a d'fheidhmigh Rialtas Uganda agus na tíortha is bronntóirí araon. Áirítear ar na réimsí imní bainteach le Cúnamh Éireann
- **Córais um rianú maoinithe** – ní raibh aon doiciméadú a thacaigh le fáil na híocaíochta €4 milliún agus ní raibh aon dearbhú ar a haistriú ina dhiaidh sin isteach sa chuntas comhdhlúite.
 - **Eolas bainistithe** - ní bhfuarthas na tuarascálacha bainistithe airgeadais a aontaíodh ag tús an PRDP a bheadh tar éis forléargas soiléir a sholáthar ar mhaoiniú agus ar chaiteachas cláir.

- **Struchtúir bainistíochta** – ní raibh aon phlean gnímh mionsonraithe a leithdháil freagracht idir briontóirí do thascanna sonracha bainteach le monatóireacht an chláir.
- **Acmhainní daonna** - áiríodh ar shaincheistean a chuaigh i bhfeidhm ar an gcumas agus ar an taithí a bhí ar fáil d'Ambasáid na hÉireann in Uganda, athruithe sa dá phríomhphost bainistíochta is sinsearaí, an clúdach i leith saoire máithreachais an iniúcháora inmheánaigh a bheith ar bhonn páirtaimseartha, agus folúntas i ról an speisialtóra forbartha.

Measúnú

- 13.52** Foilsíodh an measúnú is deireanaí ar chlár tíre Uganda de chuid Cúnamh Éireann in 2009 agus bhain sé le CSP 2007-2009. Ó thaobh ábharthachta, chinn an measúnú go raibh an CSP dea-ailínithe le beartais Rialtais Uganda agus thacaigh le tosaíocht straitéiseach na tíre chun an bhochtaineacht a laghdú. Tugadh ar aird freisin go raibh an tacaíocht do chlár i réimse rialachais agus bainistithe airgeadais phoiblí cuí.

Freagra na Roinne ar na Cinntí

- 13.53** Tá an Roinn tar éis tabhairt faoi roinnt tionscnamh a bhí dírithe ar rialúcháin a fheabhsú ar fud an chláir chúnaimh déthaobhaigh ó tugadh an t-imscrúdú de chuid an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe sa teagmhas calaoise in Uganda chun críche.
- 13.54** I Samhain 2012, d'iarr an tOifigeach Cuntasaíochta ar na cinn mhisin i ngach príomhthír comhpháirtithe athbhreithniú láithreach a dhéanamh ar rialúcháin inmheánacha, ar chórais bhainistithe riosca agus ar nósanna imeachta tuairiscithe. Ar na réimsí a clúdaíodh sna hathbhreithnithe áiríodh leordhóthanacht struchtúr bainistíochta, acmhainní daonna, cumarsáidí bainistíochta agus córas do rianú maoinithe a cuireadh ar fáil trí chórais rialtais.
- 13.55** I bhFeabhra 2013, d'óstaigh an tOifigeach Cuntasaíochta cruinniú i Lusaka do gach ceann Misin, le téarmaí coitianta a phlé ag éirí as an gcleachtadh athbhreithnithe inmheánach lena n-áirítear déileáil le srianta acmhainne agus rioscaí maoinithe sonracha bainteach le cásanna ilbhronntóra. Ina theannta, phléigh ceann Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe na Roinne bainistiú na bpríomhrioscaí bainteach leis an gclár ODA, agus is iad sin míleithreasú cistí and teip torthaí a bhaint amach.
- 13.56** I Márta 2013, chuir Aonad Iniúchta agus Measúnaithe na Roinne tús le sraith cuairteanna iniúchta ar phríomhthíortha comhpháirtithe leis an aidhm measúnú foirmiúil a dhéanamh ar leordhóthanacht rialúcháin i ngach tír agus aon laig i gcoitinne a bhféadfadh a bheith ann, a aithint. Clúdaíonn téarmaí tagartha do na measúnuithe gach réimse de bhainistiú clár lena n-áirítear córais d'fhaomhadh agus do bhainistiú deontais, struchtúir eagraíochta, próisis bhainistithe riosca, córais rialúcháin inmheánacha agus córais eolais bhainistíochta. Nuair a bheidh na cuairteanna go leor tugtha chun críche ullmhófar tuarascáil sintéise a chlúdaíonn torthaí na measúnuithe go léir. Meastar go mbeidh an tuarascáil seo tugtha chun críche i nDeireadh Fómhair 2013.
- 13.57** Sannaíodh ról an Phríomhoifigigh Riosca do Rúnaí Cúnta laistigh den Roinn. Oibríonn an Príomhoifigeach Riosca go dlúth le gach réimse eile den Roinn, lena n-áirítear an Rannán Comhair Forbartha agus an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe go háirithe. Áirítear ar phríomhfhreagrachtaí an ról
- maoirseacht a dhéanamh, i bpáirtíocht le coiste bainistíochta na Roinne, ar fhorbairt agus ar choinneáil an chórais bainistithe riosca

- cineál agus méid na rioscaí a bhfuil an Roinn sásta cur suas leo a fháil amach
- a chinntiú go gcoinnítear cláir riosca na Roinne cothrom le dáta
- monatóireacht a dhéanamh ar na rioscaí is suntasaí ar bhonn rialta
- comhairle a chur ar an mbainistíocht maidir le maolú riosca
- teagmháil le ranna agus oifigí rialtais eile maidir le dea-chleachtas i réimse bainistithe riosca.

Conclúidí agus Moladh

- 13.58** B'ionann ODA na hÉireann agus €629 milliún in iomlán in 2012, beagán thar dhá thrian den bhuaic-fhigiúr de €921 milliún a taifeadadh in 2008.
- 13.59** Déanann an ráiteas beartais d'fhorbairt idirnáisiúnta, a seoladh i mBealtaine 2013, athnuachan ar thiomantas na hÉireann do bhaint amach sprioc UN d'ODA bliantúil ar ionann agus 0.7% de GNI. Ba é 0.47% an céatadán a baineadh amach d'ODA na hÉireann in 2012.
- 13.60** Agus nádúr cúnamh fhorbartha á chur san áireamh, is cúinsí suntasacha iad rioscaí calaoise agus éillithe a gcaithfidh tíortha is briontóirí aghaidh a thabhairt orthu. Áirítear ar rialúcháin a fheidhmíonn an Roinn i leith maoinithe ODA measúnuithe ex-ante maidir le heagraíochtaí compháirtithe ionchasacha, mar aon le hobair mheasúnaithe agus iniúchta dírithe ar dhearbhu a sholáthar go bhfuil cistí a dháiltear á n-úsáid mar a beartaíodh agus go bhfuil an tionchar inmhiannaithe ag cláir a maoiníodh. Faightear faisnéis ar rioscaí atá ag teacht chun cinn trí eolas a roinnt le briontóirí eile. Chomh maith leis seo bíonn teagmháil ag iniúcháirí inmheánacha atá bunaithe in ambasáidí i bpríomhthíortha comhpháirtithe, le briontóirí agus le hoifigigh eile ó rialtas na tíre comhpháirtithe agus déanann siad monatóireacht ar fhorbairtí maidir le bainistíú airgeadais phoiblí.
- 13.61** I nDeireadh Fómhair 2012, dhírigh tuarascáil ó Ard-Iniúcháir Uganda aird ar mhíleithreasú cistí ó roinnt briontóirí, lena n-áirítear €4 milliún ó Chúnamh Éireann. Tagraíonn tuarascáil Ard-Iniúcháir Uganda do phoiblíocht dhiúltach sna meáin (roimh Meitheamh 2012) maidir le cistí á mbainistiú ag Oifig an Phríomh-Aire.
- 13.62** De bharr iad a bheith ar an láthair in Uganda agus eolas á roinnt acu le briontóirí eile, ba chóir go mbeadh an Roinn ar an eolas faoi imní bainteach le maoiniú a cuireadh ar fáil trí chórais Rialtais Uganda, roimh fhoilsiú tuarascáil an Ard-Iniúcháir. Cé go bhféadfadh nach gcuirfeadh sé seo cosc leis an gcalaois, d'fhéadfadh go gceadódh sé don Roinn seiceálacha breise a bheith ann a d'aimseodh an chalaois ní ba luaithe.

Moladh 13.1: Ba chóir don Roinn córas painéil riosca a fheidhmiú do phríomhthíortha comhpháirtithe, bunaithe ar phríomhtháscairí riosca. Ba chóir go n-éascódh sé seo aithint thráthúil timpeallachta riosca meatha sa chaoi go bhféadfaí gníomhú go cuí ag an tús.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Aontaithe. Tá an Roinn tar éis tús a chur cheana féin le próiseas chun a córais bhainistithe riosca a neartú ag leibhéal príomhthíre comhpháirtithe. Nuair a bheidh an tuarascáil ar chórais bhainistithe riosca curtha ar fáil ag an Aonad Iniúchta agus Measúnaithe (tá coinne leis i nDeireadh Fómhair 2013), rachfar i mbun oibre láithreach le moltaí na tuarascála sin a chur i bhfeidhm agus le cinntiú go bhfuil córas painéil riosca cuí ann i bpríomhthíortha comhpháirtithe.

- 13.63** Thug an tuarascáil a d'ullmhaigh Aonad Iniúchta agus Measúnaithe na Roinne ar aird go raibh ardleibhéal claonpháirteachais bainteach leis an gcalaois ag leibhéal shinsearacha laistigh d'Oifig an Phríomh-Aire agus de Bhanc Ceannais Uganda. Ach d'aithin sé, áfach, roinnt laigí i gcórais Chúnamh Éireann agus rinne roinnt moltaí. Tá mionsonraí faoin dul chun cinn atá déanta ag an Roinn i dtreo feidhmithe na moltaí san áireamh in Iarscríbhinn B.
- 13.64** Ar leibhéal foriomlán, tá an chosúlacht air go raibh freagra na Roinne don chalaois tuairiscithe iomchuí agus comhréireach, i dtéarmaí an fhiosraithe tosaigh agus fionraíochta an mhaoinithe agus na tionscnaimh dá éis dírithe ar rialúcháin a fheabhsú agus aghaidh a thabhairt ar na laigí a aithníodh. Go háirithe, tugann sannadh ról an Phríomhoifigigh Riosca deis bearta bainistithe riosca feabhsaithe a chur i bhfeidhm maidir le Cúnamh Éireann.

Iarscríbhinn A Príomhchláir Chúnamh

Cúnamh Forbartha Déthaobhach

Sheachaid Éire cúnamh déthaobhach arbh fhiú €398 milliún é in 2012. Léiríonn Fíor A1 miondealú ar na haistrithe déthaobhacha.

Fíor A1 ODA déthaobhach, de réir cineáil, 2008 go 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
	€m	€m	€m	€m	€m
Vóta 27 Caiteachas Comhair Idirnáisiúnta					
Cúnamh do phríomhthíortha comhpháirtithe	218.6	195.0	181.7	180.5	157.6
Cúnamh do thíortha eile	38.2	24.5	20.2	21.3	22.6
Tacaíocht Sochaí Sibhialta, lena n-áirítear cómhaoiniú le NGOanna	134.2	107.6	99.9	92.0	93.6
Tionscnaimh sláinte, ocrais agus oideachais domhanda	67.6	27.8	18.6	23.9	20.4
Cúnamh daonnúil agus éigeandála	108.4	67.7	64.2	66.2	78.9
Cláir eile	39.5	25.1	22.2	22.6	18.4
ODA déthaobhach ag gníomhaireachtaí rialtais eile	8.3	7.2	6.1	7.9	6.0
ODA déthaobhach iomlán	614.8	454.9	412.9	414.4	397.5

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Cúnamh do Phríomhthíortha Comhpháirtithe

Caitheadh iomlán €158 milliún in 2012 ar chláir chúnamh tíre fhoirmiúla ar chomhpháirtíochtaí straitéiseacha fadtéarmacha iad le rialtais tíortha roghnaithe chun tacú le laghdú bochtaineachta agus le forbairt. Ar na príomhthíortha comhpháirtithe ar tacaíodh leo tá an Aetóip, Leosóta, an Mhaláiv, Mósaimbíc, an Tansáin, Tíomór Thoir, Uganda, Vítneam agus an tSaimbia¹. Déanann Ambasáidí na hÉireann i dtíortha cláir an cúnamh forbartha a bhainistiú agus féadtar é a chur ar fáil mar thacaíocht do phleananna forbartha náisiúnta an rialtais chomhpháirtithe, agus trí eagraíochtaí sochaí sibhialta agus NGOanna sna tíortha seo chomh maith.

Cúnamh do Thíortha Eile

Cuireadh cúnamh arbh fhiú beagnach €23 milliún ar fáil freisin do thíortha roghnaithe eile in 2012. Tugtar tacaíocht do chlár san Afraic Theas agus déanann ambasáid na hÉireann ansin maoirseacht air. Déantar clár athshlándála a sheachadadh i Siarra Leon agus sa Libéir, trí ghníomhaireachtaí speisialaithe an UN agus NGOanna go príomha, maoirseacht á dhéanamh air ó oifig i Siarra Leon². Tugadh tacaíocht freisin do chlár sna críocha faoi fhorghabháil sa Phalaistín agus do chlár HIV/AIDS sa tSiombáib a sheachadtar trí NGOanna.

Tacaíocht ón tSochaí Shibhialta

Soláthraíonn buiséad na sochaí sibhialta maoiniú do NGOanna, do ghrúpaí misinéirí agus do chomhpháirtithe sochaí sibhialta eile le haghaidh idirghabhálacha forbartha. Mhéadaigh caiteachas sa réimse seo beagán in 2012, go beagnach €94 milliún. Is iad seo na príomhchainéil chaiteachais

¹ Níl an Tíomór Thoir ina tír chomhpháirtithe níos mó, tar éis gur dúnadh an misean i nDeireadh Fómhair 2012.

² Déanann beartas nua na hÉireann d'fhorbairt idirnáisiúnta, a seoladh i mBealtaine 2013, soláthar do Siarra Leon a bheith ina príomhthír chomhpháirtíochta.

- Ciste Clár (€64.9 milliún) – cuirtear maoiniú fadtéarmach intuartha ar fáil do 18 NGO chun tacú le feidhmiú a bpleananna straitéiseacha.¹
- Misean Cara (€16 milliún) – chuir an gníomhaire bainistíochta seo le haghaidh misinéirí fo-dheontais ar fáil do 61 eagraíocht mhisinéireachta in 2012. Tacaíonn sí freisin le forbairt acmhainne agus déanann maoirsiú ar idirghabhálacha forbartha thar lear.
- An Ciste Sochaí Sibhialta (€5.2 milliún) –soláthraíonn sé seo maoiniú ilbhliantúil do thionscadail thar raon earnálacha sóisialta agus eacnamaíochta. IN 2012, maoiníodh thart ar 42 NGO faoin scéim seo.
- Forbairt na hearnála NGO (€3.7 milliún) – cuirtear maoiniú ar fáil chun acmhainn a fhorbairt san earnáil NGO.
- Maoiniú oideachais forbartha (€3.2 milliún) – cuirtear maoiniú ar fáil trí dheontas oideachais forbartha bliantúil agus trí chlár comhpháirtíochta straitéiseach d'eagraíochtaí atá ag plé le tuiscint agus rannpháirtíocht le saincheistanna ceartais agus forbartha domhanda a chur chun cinn.
- Scéim na Mion-Tionscadal i dtíortha áirithe (€0.6 milliún) – déantar buiséid a leithdháileadh ar sheacht n-ambasáid de chuid na hÉireann agus ar chonsalacht amháin chun tacaíocht dhíreach a thabhairt do thionscadail fhorbartha ar mhionscála. Feidhmítear an scéim i dtíortha atá i mbéal forbartha ach gan aon chlár forbartha de chuid Cúnamh Éireann iontu ach creidiúint taidhleoireachta ag Éirinn iontu.

Cúnamh Sláinte, Ocras agus Oideachais Domhanda

B'ionann agus beagán thar €20 milliún an caiteachas ar scéimeanna oideachais, ocras agus sláinte in 2012 rud a léiríonn laghdú de 15% ar 2011. Tá caiteachas dírithe go príomha ar chosc agus ar chúram HIV/AIDS, ar ghníomhaíocht faoin dtionscnamh ocras domhanda agus ar sholáthar oideachais bhunaidh i dtíortha nach bhfuil chomh forbartha sin. Seachadtar cúnamh trí eagraíochtaí sochaí sibhialta, trí ghníomhaireachtaí UN agus trí chistí domhanda.

Cúnamh Éigeandála agus Daonnúil

Baineann cúnamh éigeandála agus daonnúil le himthosca éigeandála a eascraíonn de bharr tubaistí nádúrtha nó géarchéimeanna daonnúla. Is é cuspóir an chúnaimh seo beatha daoine a shábháil, fulaingt a mhaolú agus dínit an duine a chothabháil. Cuirtear maoiniú ar fáil do NGOanna agus d'eagraíochtaí idirnáisiúnta mar an UN agus an Chrois Dhearg, a bhfuil an cumas cruthaithe acu an cúnamh riachtanach a sheachadadh go tapa agus go héifeachtach. B'ionann an cúnamh éigeandála agus daonnúil iomlán agus beagnach €79 milliún in 2012, rud a léiríonn méadú de bheagnach 20% ar an bhfigiúr coibhéiseach do 2011.

D'fhone mearfhreagairt a éascú, rinneadh €26.8 milliún a ranníoc in 2012 (méadú ó €18.8 milliún in 2011) le haghaidh socruithe maoinithe comhthiomsaithe, lena n-áirítear Lárchiste Freagartha Éigeandála na Náisiún Aontaithe. Fuair eagraíochtaí UN eile thart ar €20 milliún trí achainíocha comhdhlúite agus maoiniú bascaeid. Cuireadh €12.1 milliún eile ar fáil tríd an gCrois Dhearg agus dáileadh an €2.4 milliún a bhí fanta trí chainéil éagsúla eile.

¹ Tugadh an Ciste Clár isteach in 2012 in áit Scéim na gClár Ilbhliantúil agus in áit na mBlodheontas a bhí ann roimhe sin.

Cúnamh Forbartha Iltaobhach

Is éard atá i gceist le cúnamh ilthaobhach ná ranníocaíocht a dhéanamh le heagraíochtaí cúnamh idirnáisiúnta a chomhthiomsaíonn cistí ó thíortha is baill agus a fheidhmíonn iad chun críocha forbartha. Léiríonn Fíor A2 miondealú ar na heagraíochtaí a mhaoinítear.

Fíor A2 ODA iltaobhach, de réir eagraíochta, 2008 go 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
	€m	€m	€m	€m	€m
Na Náisiúin Aontaithe, lena n-áirítear ranníocaíochtaí deonacha do ghníomhaireachtaí UN	102.1	60.1	59.9	60.7	62.3
Tionscnaimh agus gníomhaireachtaí Chomhphobal na hEorpa					
Buiséad EU do Chomhar Forbartha	85.3	95.0	77.5	72.0	70.4
Ciste Forbraíochta na hEorpa	22.0	22.0	23.2	29.5	29.0
An Banc Domhanda agus forais iltaobhacha eile	53.6	32.8	28.3	30.8	25.0
Cómhaoiniú le gníomhaireachtaí iltaobhacha	7.7	21.2	43.7	21.4	17.8
ODA iltaobhach iomlán	270.7	231.1	232.6	214.4	204.5

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Tá maoiniú comhair iltaobhaigh dírithe go príomha ar na réimsí seo a leanas

- Gníomhaireachtaí UN – Tá ról ag na Náisiúin Aontaithe in aghaidh a thabhairt ar an mbochtaineacht ar bhonn domhanda agus i gcuidiú chun cuspóirí idirnáisiúnta comhaontaithe agus Spriocanna Forbartha na Mílaoise a sheachadadh. Déanann formhór tacaíocht na hÉireann do chlár agus do chistí UN ranníocaíocht i leith costais a bpríomhoibríochtaí agus gníomhaíochtaí. Ina theannta, tacaíonn céatadán d'ODA na hÉireann le bearta agus le clár leasaithe ar leith i réimsí lena n-áirítear, tógáil an daonlathais agus leasú toghchánaíochta, oideachais agus oiliúint, cosaint cearta daonna, córais sláinte a fhorbairt agus an comhshaol a chosaint.
- Comhar Forbartha EU – Is é an tAontas Eorpach (lena n-áirítear ranníocaíochtaí a bhallstát) an soláthraí is mó cúnamh fhorbartha ag an leibhéal domhanda agus bíonn tionchar aige ar chlár fhorbartha ag an leibhéal idirnáisiúnta. Léiríonn an ranníoc ODA measúnaithe ó Éirinn (€70.4 milliún in 2012) sciar measta cúnamh fhorbartha iomlán na hÉireann thar lear a íocadh amach as comharbhuiséad forbartha an EU in 2012.
- Is bealaí suntasacha iad an Banc Domhanda agus bainc fhorbartha réigiúnacha chun cúnamh a sheachadadh agus is gníomhairí tábhachtacha iad i saincheisteanna beartais agus leasaithe ag leibhéal tíre. Is ranníocóir í Éire, tríd an Roinn Airgeadais, le Comhlachas Forbartha Idirnáisiúnta an Bhainc Dhomhanda agus le Ciste Forbartha na hÁise. Bíonn sí i dteagmháil leis na bainc maidir le bainistiú fiach, éifeachtúlacht chúnamh agus beartas maoinithe forbartha, mar aon le saincheisteanna a bhaineann le príomhthíortha comhpháirtithe Chúnamh Éireann.

- Áirítear i gcómhaoiniú le gníomhaireachtaí iltaobhacha tacaíocht do thaighde talmhaíochta chun cuidiú le daoine bochta tríd an nGrúpa Comhairleach um Thaighde Idirnáisiúnta agus tríd an gCiste Domhanda um Éagsúlacht Barr. Tugtar tacaíocht d'fhorbairt fiontraíochta agus gnó ar mhionscála tríd an Eagraíocht Idirnáisiúnta Saothair.

Iarscríbhinn B Moltaí ó Thuarascáil an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe a Chur i bhFeidhm

Moladh	Stádas (Iúil 2013)
1 Ba chóir aisghabháil iomlán an €4 milliún a lorg agus ba chóir na cistí a chur ar ais i gcuntas faoi rialú na Roinne Gnóthaí Eachtracha agus Trádála.	Fuarthas €4 milliún ar ais ó Rialtas Uganda i Nollaig 2012 agus cuireadh isteach i gcuntas de chuid Ambasáid Uganda é.
2 Níor chóir aon fócaíochtaí amach eile a dhéanamh le Rialtas Uganda go dtí go dtugtar na hiniúchtaí leantacha atá beartaithe ag Oifig an Ard-Iniúcháir (OAG) chun críche, go ndéantar freagra an Rialtais do na tátail a mheasúnú agus go bhfuil fianaise inchreidte ann ar fheabhas inbhuanaitheach i rialúcháin inmheánacha ar an gcóras bainistithe airgeadais poiblí. Is dóigh go dtarlóidh sé seo amach sa dara leath de 2013 ar a luaithe.	Tá iniúchtaí leantacha ag an OAG ag dul ar aghaidh i gcónaí agus tabharfar chun críche iad i Samhradh 2013. Cuireadh maoiniú trí chórais Rialtais Uganda ar fionraí i nDeireadh Fómhair 2012. Ní fhorálann an clár cúnamh de 2013 do mhaoiniú díreach trí chórais rialtais, cé is moite de thacaíocht dhéthaobhach chuig an OAG.
3 Ní bheadh sé inmholta dul ar aghaidh le haon chlár á mbainistiú ag Oifig an Phríomh-Aire nó faoina maoirseacht, go ceann i bhfad agus ar a laghad go bhfaightear tuileadh tuairiscí ón OAG agus go dtugtar aghaidh go substainteach orthu.	Níl aon bhaint ag oifig an Phríomh-Aire, ceachtar de mhaoiniú nó teicniúil, le haon ghné de chlár cúnamh 2013.
4 Ba chóir aon obair iniúchta eile maidir le rialúcháin don PRDP, d'Oifig an Phríomh-Aire agus don Aireacht Phleanála Airgeadais agus Forbartha Eacnamaíochta a fhágáil faoi oifig an OAG. Ba chóir do Chúnamh Éireann meicníocht a chur ar bun do chumarsáid leis an OAG chun a chinntiú go n-áirítear réimsí imní in iniúchtaí sa todhchaí.	Buaileann foireann ambasáide leis an OAG ar bhonn rialta le hobair leantach ar an teagmhas calaoise agus aon réimsí imní gaolmhara a phlé. Tá iniúchtaí á ndéanamh ag an OAG i thart ar 16 aireacht. Beidh achoimre ar shaincheisteanna san áireamh sa tuarascáil reachtúil bhliantúil atá le cur i láthair na Parlaiminte sna míonna atá romhainn.
5 Má iarrtar a leithéid ba chóir tacaíocht don OAG a bhreithniú le cinntiú go dtugtar an clár oibre a bhfuil cur síos gearr air chun críche chomh luath agus is féidir.	Forálann clár cúnamh 2013 do thacaíocht don OAG. Tá togra do thacaíocht neartaithe cumais don OAG á bhreithniú faoi láthair.
6 Agus cláir á gcur i bhfeidhm, go háirithe cláir nua, ba chóir a bhreithniú cibé an bhfuil gá le hobair iniúchta bhreise le cois an iniúchta reachtúil bhliantúil ag an OAG, nó nach bhfuil. Ba chóir é seo a phlé leis an OAG agus d'fhéadfadh iniúchadh inmheánach, iniúchadh cláir ar leith, nó cineál éigin d'iniúchadh leantach ar rialúcháin inmheánacha ag leibhéal éagsúla an chlár a bheith i gceist.	Tá an Ambasáid, le tacaíocht ó fhoireann Chúnamh Éireann in Éirinn, i mbun pléití leis an OAG faoi seo. Déanfar bearta iomchuí a aontú agus a chur ar bun.
7 Caithfear forálacha Meabhrán Tuisceana (MOUanna) a aistriú ina gcórais, ina bpróisis agus ina ngníomhartha ar leith ag leibhéal oibríochtúil. Baineann sé go háirithe leis an riachtanas go mbeadh eolas airgeadais ceart ar fáil. Ba chóir go dtuigfeadh gach bainisteoir cláir na sreabha airgeadais agus na príomhoibleagáidí a aontaíodh i gclár na MOU agus na huirilí a bheith acu chun rioscaí sa chlár atá á bhainistiú acu a mheasúnú. Tá buntuisceint ar chóras na gcuntas náisiúnta riachtanach lena aghaidh seo.	Tá mairís rianaithe MOU curtha ar bun agus déanann an fhoireann bainistithe cláir monatóireacht rialta air. Agus tacaíocht fhoireann Chúnamh Éireann acu in Éirinn, cinnteoidh an Ambasáid go bhfuil na córais, na huirilí agus an doiciméadú riachtanach ann agus doiciméadú déanta orthu, agus go bhfuil aon oiliúint bhreise iomchuí curtha ar fáil d'fhoireann an chlár.

	Moladh	Stádas (Iúil 2013)
8	Ba chóir d'Ambasáid Kampala an chaoi a gcuireann sí riachtanais Bheartas Airgeadais Chúnamh Éireann, an Lámhleabhair Nósanna Imeachta agus Treoracha i bhfeidhm a athbhreithniú agus a neartú nuair is gá agus a chinntiú freisin go bhfuil rólanna agus freagrachtaí sa réimse seo sainmhínithe go soiléir agus go dtuigtear i gceart iad.	Le tacaíocht fhoireann Chúnamh Éireann in Éirinn, coinníonn an Ambasáid uirthi ag déanamh athbhreithnithe ar a córais inmheánacha agus á neartú. Cuirfear tuilleadh oiliúna ar fáil do gach duine d'fhoireann an chlár ar chórais agus ar nósanna imeachta. Tá earcú déanta ar oifigeach sinsearach airgeadais agus riosca chun cuidiú leis an Ambasáid na córais á neartú.
9	Caithfidh an Ambasáid i Kampala a chinntiú go bhfuil nósanna imeachta ann chun rianú soiléir a dhéanamh féachaint go dtugtar cistí a íoctar amach chuig an Rialtas isteach i gceart agus go n-aistrítear iad go dtí na cuntais a aontaíodh ar bhonn tráthúil agus go léirítear iad i gcuntais rialtais foilsithe.	Tá córas rianaithe agus monatóireacht mhaoinithe clár ann anois agus cinntíonn an fhoireann bhainistíochta go gclóítear leo trí sheiceálacha míosúla.
10	Ba chóir go mbeadh na struchtúir riachtanacha do ghníomhú agus do chumarsáid rialta idir iniúchadh inmheánach agus an bhainistíocht shinsearach ag an Ambasáid á gcur i ngníomh agus a n-úsáid go hiomlán, agus ba chóir aird an cheannárais a tharraingt go pras ar aon saincheisteanna ábhartha a d'eascródh, de réir beartas atá ann cheana.	Tá nósanna imeachta níos foirmiúla do roinnt eolais airgeadais, riosca agus iniúchta ann anois agus áirítear iontu idirghníomhaíocht níos minice le foireann de chuid Chúnamh Éireann in Éirinn.
11	Ba chóir don Aonad Iniúchta agus Measúnaithe a phlean oibre a athbhreithniú agus bealaí a mheas lena fhócas ar réimsí riosca a neartú tuilleadh. Ba chóir naisc agus cumarsáidí idir iniúcháirí inmheánacha ag an gceannáras agus ag an leibhéal allamuigh a neartú, lena n-áirítear minicíocht chuairteanna a mhéadú.	Tá an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe tar éis líon na gcuariteanna maoirseachta agus tacaíochta ar an Ambasáid a mhéadú, agus aschuir agus torthaí aontaithe acu atá sainmhínithe go soiléir.
12	Ba chóir athbhreithniú a dhéanamh ar leordhóthanacht bheartas na Roinne maidir le próisis tabhairt ar láimh chun a chinntiú go bhfuil leanúnachas a dhóthain idir lucht foirne atá ag athrú i mbainistiú clár casta den chineál seo. Ba chóir go mbeadh soláthar substainteach do thabhairt ar láimh duine ar dhuine san Ambasáid, san áireamh anseo.	Ag leibhéal ambasáide, tá athbhreithnithe déanta ar phróisis tabhairt ar láimh agus tá feabhsúcháin curtha i bhfeidhm. Áireofar anseo tabhairt ar láimh duine ar dhuine nuair atá sé seo indéanta. Beidh tréimhse shubstainteach tabhairt ar láimh ar an láthair ag an gCeann Forbartha nuacheaptha atá sannta do Kampala leis an gCeann Forbartha atá ag imeacht agus le foireann an chlár. Tá athbhreithniú á dhéanamh freisin ar shaincheist ghinearálta na bpróiseas tabhairt ar láimh, lena n-áirítear riachtanais oiliúna, thar Mísín a bhfuil an fhreagracht acu clár Chúnamh Éireann a sheachadadh.
13	Ba chóir measúnuithe riosca rialta a dhéanamh ar fud na gclár uile lena n-áirítear measúnuithe riosca clár nó tionscadal ar leith. Chuirfeadh sé seo an phróifíl athrú riosca san áireamh ar chomhartha sóirt é i gcuid mhaith tíortha i mbéal forbartha.	Forbraíodh agus aontaíodh clár ar leith riosca clár le HQ mar chuid den phróiseas pleanála gnó inmheánach. Déanfar athbhreithniú ar an gclár riosca clár agus más cuí, déanfar é a nuashonrú i gcruinnithe foirne clár rialta.
14	I bhfianaise saincheisteanna a ardaíodh sa tuarascáil seo ba chóir athbhreithniú a dhéanamh ar na socruithe bainistíochta, lena n-áirítear bainistíocht airgeadais agus riosca, i ngach príomhthír comhpháirtithe chun a chinntiú go bhfuil gach nós imeachta agus prótacal á gcur i bhfeidhm i gceart agus go bhfuil rioscaí á n-aithint agus á mbainistiú go cuí.	I Samhain 2012, ar iarratas an Ard-Rúnaí, rinne ambasadóirí athbhreithnithe láithreacha ar chórais bhainistíthe riosca agus rialaithe inmheánaigh. Tá an tArd-Rúnaí tar éis bualadh le ambasadóirí freisin chun tábhacht córais chuí a bheith ann a threisiú. Tá athbhreithniú cuimsitheach ar shocruithe bainistíochta ag an Aonad Iniúchta agus Measúnaithe i ngach príomhthír comhpháirtithe á thabhairt chun críche, agus cuirfear tuarascáil agus moltaí ag dul léi i láthair an Ard-Rúnaí.

